

N:o 89.

Ank. till Riksd. kansli den 24 april 1908, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om försäljning af förra majorsbostället 2 mantal Hammar n:o 1 i Hammarö socken af Värmlands län.

(I. A.)

I en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad motion n:o 168 har herr *G. M. Sandin*, med hvilken herr *G. Elowson* instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att förra majorsbostället 2 mantal Hammar n:o 1 i Hammarö socken och Karlstads härad af Värmlands län må försäljas, samt i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det behagade Kungl. Maj:t att vid denna försäljning vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att fastigheten blefve på betryggande sätt afhänd för bildande af egna hem.

Beträffande de skäl, motionären anført till stöd för sin framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Såsom motionären erinrat, framställde 1905 års statsrevisorer *Utskottets* anmärkning med anledning af det bristfälliga skick, hvari förenämnda *yttrande.* egendoms åbyggnader, med ett undantag, befunno sig. I häröfver afgifvet utlåtande af den 22 januari 1906 har domänstyrelsen anført,

bland annat, att beträffande egendomens framtida disposition det kunde ifrågasättas, huruvida ej egendomen lämpligen borde för kronans räkning försäljas. Denna fråga kunde emellertid styrelsen då icke företaga till afgörande i hvad på styrelsen ankomme, enär uppskattningsinstrumentet i och för nödig komplettering afsändts till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet och ej till styrelsen återkommit.

På grund af upplysningar, som utskottet i detta ärende inhämtat, får utskottet meddela, att sedan domänstyrelsen den 30 mars 1907 anmodat Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet att låta uppgöra nytt förslag till egendomens disposition efter den 14 mars 1909, därvid förslag till styckning borde upprättas, därest egendomen ansåges lämpligen kunna efter styckning i mindre lotter försäljas, och Kungl. Maj:ts befallningshafvande förordnat vederbörande domänintendent och uppskattningsmän att uppgöra sådant förslag, så hade dylikt förslag blifvit af dem upprättadt den 14 maj 1907. Ehuru uppskattningsnämnden, med hänsyn till åbyggnadernas synnerligen förfallna beskaffenhet och egendomens läge, ansåge en styckning af egendomen mycket fördelaktig, hade nämnden dock icke trott sig böra föreslå hela egendomens styckning i smärre bruk, enär köpare till så många sådana icke syntes kunna erhållas, utan hemställt, att styckning måtte ske på sådant sätt, att af hemägoskiftet dels skulle till en hufvudgård, afsedd att försäljas, behållas omkring 60 har åker, 30 har skog och 20 har ängs- och skogsmark och dels bildas sju småbruk med 4—8 har åker och 2—20 har skog samt att utskiftet, utgörande 5 har åker och 40 har skog, skulle säljas såsom en brukningsdel, hvarjämte funnes å hemägoskiftet 10 stycken redan förut utstakade villatomter. Detta förslag hade domänintendenten insändt till Kungl. Maj:ts befallningshafvande med hemställan, att landtmätare fortast möjligt måtte förordnas att utföra den däri föreslagna styckningen, på det att saluvärdering af samtliga egendomslotterna därefter måtte kunna äga rum. Någon utstakning å marken af den provisionellt uppgjorda styckningsplanen har emellertid ännu icke skett och därför har icke heller någon saluvärdering kommit till stånd. Detta arbete kan följaktligen icke utföras förrän under instundande sommar.

Då enligt hvad sålunda blifvit upplyst åtgärder i det af motionären angifva syfte dels redan vidtagits, dels komma att under den

närmaste tiden af vederbörande myndigheter fullföljas, hvarefter ärendet torde komma att, sedan fullständig utredning åstadkommits, underställas Riksdagens pröfning, anser utskottet sig icke kunna tillstyrka motionärens förslag om, att Riksdagen skulle redan nu fatta beslut i ämnet, utan hemställer,

att herr Sandins ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 24 april 1908.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservation:

af herrar *K. Starbäck* och *J. T. Larsson*, som yrkat, att utskottets utlåtande bort hafva följande lydelse:

»I en inom Andra Kammaren väckt — — — — —
— — — icke utföras förrän under instundande sommar.

Då, enligt hvad sålunda blifvit upplyst, åtgärder för egendomens försäljning dels redan vidtagits, dels torde komma att under den närmaste tiden af vederbörande myndigheter fullföljas, kan det visserligen vara att förvänta, att ärendet, sedan fullständig utredning åstadkommits, blifver underställt Riksdagens pröfning. Utskottet finner likväl sådana förhållanden i detta fall vara för handen, att den af motionären gjorda framställningen må anses vara väl befogad. Egendomens brist på användbara byggnader, de dryga kostnader, som erforderlig nybyggnad för jordbruksändamål skulle kräfva, samt egendomens belägenhet i närheten af staden Karlstad

äfvensom den omständigheten, att inom kommunen tre större sågverk sysselsätta ett stort antal arbetare, synas erbjuda de mest gynnsamma förutsättningar för egendomens styckning till egna hem. Af det vid motionen fogade protokoll vid kommunalstämma med Hammarö kommun framgår äfven, att det inom kommunen råder liflig önskan, att egendomen måtte få förvärfvas af den nybildade värmländska föreningen mot emigrationen för att genom denna förenings försorg användas till bildandet af egna hem.

Enligt uppskattningsnämndens ofvan omförmälda förslag till egendomens disposition skulle väl ett mindre antal smärre jordbrukslägenheter komma att afskiljas från egendomen för att bilda egna småbruk, hvarjämte de å hemägoskiftet redan utstakade 10 villatomterna antagligen skulle från egendomen afsöndras till försäljning, men större delen af hemägoskiftet skulle behållas till en hufvudgård, afsedd att försäljas. All sannolikhet talar för att, därest icke särskilda förfoganden träffas med afseende på egendomens afyttrande, dess försäljning skall komma att tjäna enskilda vinstspekulationsintressen i strid mot det sociala intresse, som förestafvat kommunalstämmans uttalande. Att förebygga en dylik exploatering i spekulationssyfte, då det gäller afyttrandet af en statsegendom, så särskildt lämplig att utstyckas till egnahemslägenheter som den, hvilken här är i fråga, synes synnerligen väl öfverensstämma med förutsättningarna för erhållandet af förlagslån ur den genom sistlidet års riksdagsbeslut bildade jordförmedlingsfonden. Sådant förlagslån kan nämligen af aktiebolag och föreningar, hvilka hafva till uppgift att befrämja förvärfvandet af egna hem, erhållas endast under förutsättning, att tillräcklig trygghet finnes för att verksamheten bedrifves på ett oegennyttigt och ändamålsenligt sätt.

På sätt Konungens befallningshafvande i Värmlands län i den såsom bilaga vid motionen fogade skrifvelsen till domänstyrelsen erinrat, har enligt nu gällande arrendeaftal angående egendomen arrendeafgiften nedgått till den gräns, inom hvilken kronoegendomar af ifrågavarande slag må utan Riksdagens hörande försäljas. Af denna omständighet vill utskottet hämta ytterligare ett skäl att söka befrämja motionens syfte. Beträffande de åtgärder, hvilka motionären anvisat för vinnande af detta syfte, håller utskottet före, att frågan härom lämpligen bör komma under öfvervägande i sammanhang med den utredning af vederbörande myndigheter, hvilken bör föregå beslut om egendomens försäljning.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet

att Riksdagen med bifall till herr Sandins ifrågasvarande motion må medgifva, att indragna majorsbostället Hammar n:o 1, 2 mantal, i Hammarö socken och Karlstads härad af Värmlands län må försäljas, samt i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t vid denna försäljning vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att egendomen må blifva på betryggande sätt afhänd för bildande af egna hem.»
